

VPLIV ŠPORTA NA POSAMEZNIKA IN DRUŽBO

OLEKSANDR LUKHANIN, POLONA ŠPRAJC,
YULIIA LUKHANINA

Univerza v Mariboru, Fakulteta za organizacijske vede, Kranj, Slovenija
oleksandr.lukhanin@student.um.si, polona.sprajc@um.si,
yuliiia.lukhanina@student.um.si

Sinopsis Ko razmišljamo o športu, razmišljamo o priložnostih, prednostih, pa tudi o nevarnostih ali slabostih, ki jih dejavnost lahko predstavlja za posameznika. V poglavju so prikazane bistvene značilnosti vpliva športa na posameznika in družbo, pri čemer se v nadaljevanju razprava prevesi v področje managementa. Management je področje, ki na usklajen način med posamezniki vodi organizacijo ali dejavnost k učinkovitim in uspešnim ciljem. Z vidika profesionalnega ali rekreativnega športa je management s funkcijami načrtovanja, organiziranja, vodenja in kontrole področje, ki ima tako v očeh organizacij ali posameznika pomembno mesto za spodbujanje vpliva športa in širše.

Ključne besede:

šport,
posameznik,
družba,
management v
športu,
obvladovanje
tveganj v športu,
stili vodenja

THE IMPACT OF SPORT ON THE INDIVIDUAL AND SOCIETY

OLEKSANDR LUKHANIN, POLONA ŠPRAJC,

YULIIA LUKHANINA

University of Maribor, Faculty of Organizational Sciences, Kranj, Slovenia
oleksandr.lukhanin@student.um.si, polona.sprajc@um.si,
yulii.lukhanina@student.um.si

Abstract When we think about sport, we think about the opportunities, the advantages, but also the risks or disadvantages that the activity can pose to the individual. The chapter outlines the essential features of the impact of sport on the individual and society, and then moves into the area of management. Management is the field that leads an organization or activity towards effective and efficient goals in a coordinated way between individuals. From the perspective of professional or recreational sport, management, with its functions of planning, organising, leading and controlling, is an area which, in the eyes of both organisations and individuals, has an important place in promoting the impact of sport and beyond.

Keywords:

sports,
individuum,
society,
management in
sport,
risk management
in sports,
leadership styles

1 Uvod

Pomen športa med vrednotami sodobnega človeštva trenutno narašča, saj je šport univerzalno orodje za samorazvoj, ustvarjalno samoizražanje, socialno samouresničevanje sodobnega človeka in ekološko kulturo. Šport je ogledalo kulturnega in družbeno-ekološkega življenja, v pogojih katerega poteka družbeni, ekološki in kulturni razvoj ter oblikovanje sodobnega človeka (Ivanova, 2017). Telesna dejavnost in šport imata zelo pomembno vlogo v vseh obdobjih našega življenja, saj pozitivno vplivata na zdravje in kakovost življenja. Med večletnim raziskovanjem vpliva športa na družbo se je pokazalo, da ima ukvarjanje s športom velik vpliv na telesno in duhovno stanje človeka, vpliv športa na odnose med ljudmi, raven družabnosti, sposobnost samoodločanja in uresničevanja socialno-ekološkega potenciala. Šport je orodje za oblikovanje socialno-ekološke kulture človeštva (Balhadj in Benreghai, 2022). "Šport je vsaka oblika telesne dejavnosti, ki se izvaja, bodisi sporadično bodisi organizirano, z namenom izražanja ali izboljšanja telesne pripravljenosti in dobrega počutja, spodbujanja socialnih vezi ali doseganja rezultatov v tekmovanjih na vseh ravneh ter lahko prispeva k ustvarjanju delovnih mest ter gospodarski rasti in okrevanju, zlasti na slabo razvitih območjih" (Evropska listina o športu, 2022).

Glede na strukturo je mogoče šport razvrstiti v dve smeri – šport najvišjih dosežkov in množični šport. Prvi je šport najvišjih dosežkov, kar pomeni boj za prvo mesto na športnih tekmovanjih. Drugi, nasprotni, je množični šport, ki opravlja funkcijo izboljšanja zdravja ljudi s samoizražanjem in samouresničevanjem posameznika, zadovoljevanjem potrebe po telesnem razvoju in preživljanju prostega časa. Množični šport omogoča izboljšanje telesnih lastnosti in razširitev možnosti, izboljšanje zdravja in podaljšanje življenjske dobe, brani se nezaželenih učinkov modernizirane proizvodnje in pogojev sodobnega vsakdana na telo, hkrati pa vključuje veliko število članov družbe. Namen ukvarjanja z različnimi športi je izboljšati zdravje, izboljšati telesni razvoj, kondicijo in se aktivno sprostiti. To je posledica reševanja številnih posebnih nalog: povečati funkcionalnost posameznih telesnih sistemov, popraviti telesni razvoj in telesno zgradbo, povečati splošno zmogljivost, obvladati potrebne spretnosti in sposobnosti, koristno je preživljati prosti čas in doseči telesno popolnost (Spaaij, 2011).

Šport je zelo pomemben za milijone ljudi po vsem svetu, ima skoraj globalno razširjenost in zanj so značilni številni vidiki, ki presegajo njegov naravni obseg, kar mu daje kompleksne funkcije, ki lahko posegajo tudi v vsakdanje življenje vseh nas in pogojujejo naravo naših družbenih in izobraževalnih odnosov (Ascione, Di Palma in Napolitano, 2018). Izobraževalno orodje – čas, ki ga preživimo ob športnih aktivnostih v šoli ali na univerzi, koristi zdravju in izobraževanju številnih mladih. Če šport obravnavamo z družbenega vidika, ne moremo mimo njegovega vpliva na mlade. V njih prebudi željo po osebnem razvoju, prav tako pa se v njih prebudi občutek pripadnosti skupini. Razumevanje športa skozi prizmo družbene koristi je postalo osnova za analizo športne politike. Številne študije so proučevale, kako šport prispeva k širšim družbenim koristim, vključno z izboljšanjem zdravja in dobrega počutja, zadovoljstvom z življenjem, zmanjšanjem kriminala, kohezijo in vključenostjo skupnosti, skrbjo za okolje, izboljšanjem izobraževanja, udeležbo na trgu dela, socialno prenavo, regeneracijo mest in razvojem mladih, prav tako pa lahko šport služi kot učinkovito orodje za vključevanje državljanov v družbo; razvija sposobnosti in lastnosti, kot so sposobnost timskega dela, strpnost, pošteno tekmovanje; ima pomembno vlogo v boju proti rasizmu in vsem vrstam diskriminacije (Gilchrist in Wheaton, 2017). Šport in športni dogodki imajo pomembno vlogo v družbenem življenju Evropske unije, saj so pomemben dejavnik pri zblíževanju ljudi in s tem prispevajo k večji socialni vključenosti. Šport postaja vse pomembnejši družbeni in gospodarski pojav, saj močno prispeva k doseganju strateških ciljev, kot so solidarnost in blaginja, spodbujanje razumevanja med narodi in različnimi kulturami ter izobraževanje mladih (Olszewski-Stryzowski, 2018).

Vlade in politiki že desetletja zagovarjajo uporabo tradicionalnih ali množičnih športov v boju proti številnim družbenim »težavam«, od osamljenosti mladih do slabega zdravja. V zadnjem času je zaskrbljenost zaradi naraščajoče stopnje neaktivnosti in debelosti, zlasti med otroki, vse bolj postala gonilna sila športnih posegov in sproža vprašanja o sposobnosti športa za doseganje rezultatov javne politike (Gilchrist in Wheaton, 2017). Svet Evrope je ob zavedanju izjemne in pomembne družbene vloge športa v družbi že leta 1966 uvedel koncept športa za vse, da bi imeli vsi družbeni sloji dostop do športa in športnih dogodkov. Dostopnost športa mora biti zagotovljena vsem, ne glede na starost, socialno poreklo, spolno usmerjenost, veroizpoved, spol, invalidnost, in tako prispevati k prebujanju vrednot, kot so ekipni duh, solidarnost, strpnost, načelo fair play ter spodbujanje aktivnega in zdravega načina življenja. Vsi državljani Evropske unije bi morali imeti dostop do športa. Osnova socialne politike na področju telesne kulture

in športa je ustvarjanje potrebnih pogojev, da lahko vsak posameznik zadovoljuje svoje interese in potrebe na področju telesne kulture in športa. Razviti je treba nekaj, kar je vrednota tako za celotno družbo kot za posameznika (Olszewski-Stryzowski, 2018).

Kljub številnim pozitivnim učinkom vpliva športa in telesne kulture na posameznika in družbo kot celoto pa obstajajo številna tveganja, ki lahko izničijo vse prednosti telesne kulture in s tem otežijo življenje posameznika ter razslojijo družbo. Grožnje in izzivi v športu, kot so poškodbe, nezmožnost za delo in celo invalidnost, so najpogostejši dejavniki tveganja v športu in telesni dejavnosti, obstajajo pa tudi številna druga tveganja, kot so komercialni pritiski, uporaba mladih športnikov, doping, razizem, korupcija, nasilje.

Športna panoga vključuje odnose, ki se nanašajo na organizacijo množičnih športnih prireditev, upravljanje športnih organizacij, zagotavljanje športnih in rekreacijskih storitev prebivalstvu, reševanje vprašanj financiranja in sponzorstva, izvajanje znanstvene dejavnosti na področju športa ter usposabljanje kadrov na področju telesne kulture in športa (Hoye, Smith, Nicholson in Stewart, 2018). Ker šport vključuje interakcijo ljudi med seboj, v velikih količinah pri ekipnih športih in tudi pri individualnih športih na športnih igriščih, v parkih in na drugih odprtih ali zaprtih površinah športniki vstopajo v interakcijo med seboj in z okoljem, je potrebna kompetentna organizacija celotnega procesa aktivne telesne dejavnosti. Organizacija prostora, pogoji, ne nujno posebni, vendar primerni in priročni za telesno kulturo, urejanje časa in procesa telesne kulture, učinkovita uporaba sredstev in opreme za doseganje največje koristi od športa. Prav za poudarjanje in doseganje pozitivnega vpliva športa in telesne kulture na družbo, pa tudi za spopadanje z izzivi in zmanjševanje tveganj pri ukvarjanju s športom je treba upoštevati osnovna načela management.

Management je neizogiben člen pri ustreznem načrtovanju, organiziranju, vodenju in kontroli najrazličnejših organizacij. Management iz perspektive profesionalne funkcije ali poklicne funkcije je v športu zaradi doslednega sledenja vseh funkcij neizogiben člen, če želimo za družbo graditi koristi in spodbujati k športnim aktivnostim. V prispevku bomo predstavili koncept managementa na splošno, koncept managementa v športu in management tveganj v športu kot sinergijo vplivnih dejavnikov na posameznika in družbo.

2 Koncept managementa

Koncept managementa ima več pomenov. V poenostavljenem smislu pomeni sposobnost doseganja ciljev z uporabo intelekta, dela in vedenjskih motivov drugih ljudi. Bistvo managementa lahko opredelimo kot vrsto človeške dejavnosti, ki združuje znanost in umetnost upravljanja.

Akademski pojem managementa je upravljanje proizvodnje in skupek načel, metod, sredstev in oblik upravljanja s ciljem povečati učinkovitost proizvodnje in njeno donosnost. Tako je management integrativni proces, v katerem poklicni strokovnjaki oblikujejo organizacije in jih upravljajo s postavljanjem ciljev in razvijanjem načinov za njihovo doseganje.

Zgodovina managementa sega v antične čase, že starogrški mislec Platon je zapisal, da mora obstajati delitev dela, da bi dosegli visoke rezultate. Pozneje je Sokrat ugotavljal, da bi bil proizvodni proces veliko učinkovitejši s pravilno delitvijo dela in pravicami delavcev. Ko se je obseg različnih področij človekovega delovanja razširil, je bilo treba izločiti management kot posebno specifično vrsto dela, da bi zagotovili usklajevanje in usklajeno namensko delovanje udeležencev celotne skupine delavcev. To je v prihodnosti privedlo do širjenja obsega managementa ter do zapletanja in specializacije.

Podobne procese opazimo na področju športnih dejavnosti, na primer trener v začetnih fazah usposabljanja začetnikov sam upravlja vse vidike dela. Ekipa višjega ranga pa ne more shajati samo s storitvami trenerja in ima ob upoštevanju večstranskih dejavnosti cel štab zaposlenih, ki opravljajo ožje funkcije pri vodenju ekipe – trenerji, zdravniki, maserji, administratorji, psihologi in številni drugi, hkrati mora aktiv trenerjev in zaposlenih v športni organizaciji objektivno usklajevati svoje delovanje. Potrebno je ciljno usmerjeno in usklajeno delovanje na vseh ravneh organizacije športa in telesne kulture (Prasad, 2020).

2.1 Koncept managementa v športu

Prenos managementa v športno okolje ni nobena posebnost v svetu organizacij. Z drugimi besedami, v športni organizaciji obstajajo različne vrste dejavnosti managementa. Skupaj z njimi se pojavlja struktura odnosov in podrejenosti. To

pomeni, da so managerji na različnih ravneh usposobljenosti in rešujejo različne naloge.

Managerje običajno delimo v tri glavne skupine:

- strateška raven (vrhunski manager) – to so vodje športnih šol, športnih kompleksov, predsedniki športnih klubov in zvez itd.;
- taktična raven (srednji manager) – vodje oddelkov, samostojni oddelki itd.;
- izvršilna raven (začetni vodja) – trenerji, vodje ekip, zdravstveno osebje itd.

Športni managerji se delijo tudi glede na vrste poklicne dejavnosti: generalni manager, kadrovski manager organizacije, manager oglaševanja, manager trženja, manager – predstavnik športnika.

Sodobni strokovnjak, manager v telesni kulturi in športu, je oseba, ki zna v vsaki situaciji razmišljati zunaj okvirov in strokovno reševati naloge, ki so mu dodeljene pri organizacijskih in vodstvenih dejavnostih. Izraz strokovnosti športnega managerja se izraža v poznavanju teorije in tehnologije upravljanja kadrov in organizacije, v sposobnosti načrtovanja in predvidevanja razvoja organizacije, analiziranja dejavnosti konkurenčnih podjetij, zagotavljanja zanesljivega delovanja različnih športnih objektov in naprav, pridobivanja sponzorjev in investitorjev, organiziranja in vodenja tekmovanj kakršnega koli obsega na dostojni ravni (Gammelsæter, 2019).

Področje telesne kulture in športa vključuje številne vidike, ki sestavljajo njegovo posebnost (Hoye, Smith, Nicholson in Stewart, 2018):

- zdrave ljudi, njihov telesni in duhovni razvoj/poslanstvo;
- profesionalni šport, telesna rekreacija, rehabilitacija itd.;
- to so področja z različno ciljno usmerjenostjo v sistemu telesne kulture;
- področje telesne kulture ima posebno infrastrukturo;
- prisotnost športnih objektov v obliki specifične materialno-tehnične baze;
- norme mednarodnega športnega prava na področju profesionalnega športa;
- aktivni potrošniki: športniki, amaterji, vse kategorije, ki se ukvarjajo s telesno vadbo v različnih oblikah;

- pasivni potrošniki: navijači, gledalci športnih in zabavnih prireditev itd., ki sestavljajo glavne skupine potrošnikov izdelkov na področju telesne kulture in športa.

Za strokovno izpolnjevanje nalog športnega managerja je treba imeti posebne spretnosti: delo z ljudmi, razumevanje razmer, tehnični vidiki. Specifične spretnosti (ugotavljanje razmerja med obsegom izvedene obremenitve, vsebino prehrane in jedilnika, uporaba športne opreme, tehnične, čisto industrijske) so potrebne za managerje, ki delajo v industriji športnih izdelkov, pa tudi pri opravljanju različnih storitev na področju telesne kulture in športa, z drugimi besedami, športni managerji morajo izhajati iz športa, biti profesionalni športniki v preteklosti ali sedanjosti.

Sposobnost vzpostavljanja in vzdrževanja delovnih odnosov z zaposlenimi v organizaciji na delovnem mestu in z zaposlenimi v drugih partnerskih organizacijah označuje sposobnost managerja za delo z ljudmi. Vodja, ki je sposoben videti pozitivne in negativne, močne in šibke točke poklicnega delovanja zaposlenih ter razlikovati med njihovimi podobnostmi in razlikami, izkazuje sposobnost individualnega razumevanja. Sposobnost managerja, da vidi in predstavi celoten proizvodni proces, da razume razmerja med operacijami, je najzahtevnejša sposobnost predstavitve stanja kot celote. Z obstojem te lastnosti lahko manager v dani situaciji predvidi možne spremembe na proizvodnem, političnem, gospodarskem in družbenem področju, v odnosih na splošno ali v posameznih sestavinah (Foster, O'Reilly in Dávila, 2020).

Pri dejavnostih managerja je običajno razlikovati med številnimi vlogami, ki jih povzemamo v tri skupine:

- informacijska vloga;
- predstavitvena vloga (angl. representation): vloga, ki se nanaša na predstavljanje, in vloga, ki se nanaša na zastopanje;
- regulativna vloga.

Informacijska vloga vključuje naslednje funkcije: analitično, informativno in govorniško. Vodja-analitik zbira informacije, ki ga zanimajo, iz različnih zunanjih virov, pa tudi od zaposlenih v svoji organizaciji. Vodja kot informator posreduje informacije v potrebnem obsegu svojim podrejenim. Kot govornik lahko nastopa v

javni in zasebni obliki, v svoji in drugih organizacijah. Predstavnštvo se lahko izraža v vlogi nominalnega šefa, vodje; kontaktne osebe.

Značilna vloga nominalnega šefa je lastna vodji velikih organizacij in se izraža v zastopanju organizacije na sprejemu. Vzdrževanje zunanjih in vzpostavljanje delovnih stikov je vloga kontaktne osebe.

Regulativna vloga vodje je razdeljena na štiri odgovornosti: podjetnik; vzdrževanje normalnega delovnega vzdušja; dodeljevalec virov; posrednik.

Športni managerji so razdeljeni v kategorije glede na stopnjo pripravljenosti. V prvo kategorijo spadajo diplomanti, ki zasedajo višje upravne in vodstvene položaje v športnih klubih in zvezah. Druga kategorija so tisti, ki delajo na področju upravljanja in pravnih vprašanj, načrtovanja in organizacije, financiranja in davkov, propagande in oglaševanja. Tretja kategorija so zaposleni, ki opravljajo organizacijske in administrativne dejavnosti v športnih klubih in zvezah (Hassan, 2018).

Ker nobena organizacija ni imuna na potrebnost obvladovanja tveganj v športu, tudi z vidika začetne oz. uvodne opredelitve tako priložnosti kot nevarnosti udejanjanja v športu, bomo v nadaljevanju posvetili pozornost še managementu tveganj v športu. S tem bomo predstavili zadostno in potrebno obvladovanje tveganj, ki predstavlja sopotnico vsem sodobnim organizacijam, tudi športnim.

2.2 Management tveganj v športu

Management tveganj na področju telesne kulture in športa je pomemben sestavni del funkcionalnega upravljanja športne organizacije in v skladu s tem glavni proces upravljanja za uspešno delovanje športne organizacije. Proces obvladovanja tveganj v športu vključuje proučevanje okoljskih pogojev, načrtovanje, razvoj varnostnega sistema (vključno z razvojem varnostnih ukrepov), izvajanje in spremljanje skladnosti z varnostnimi ukrepi na področju telesne kulture in športa. Pri športu in telesni vadbi obstaja več dejavnikov tveganja. To so tveganja, povezana z vadbenim procesom poškodb, tveganja vadbenih trenerjev, telesnega in duševnega zdravja. Prav tako tveganja, povezana z upravljanjem objektov, in druga zunanja tveganja za družbo in okolje (Dağlı Ekmekçi, Kaner in Gökçe, 2022).

Zahteve ljudi po zdravju so vedno višje, ljudje pa se začnejo pehati za zdravim in čvrstim telesom. Pojavila se je tudi športna vadba, ki lahko ljudem ne le pomaga pri pridobivanju športnega znanja, vadbi in krepitvi telesa, temveč tudi spodbuja presnovo srčno-žilnega sistema, dihalnega sistema ter drugih funkcij in organov telesa, bolj razvija voljo ljudi in jih osrečuje, to pa spodbuja tudi duševno zdravje. A več kot se ljudje ukvarjajo s športom, večje je tveganje za poškodbe, zlasti če se telesne kulture lotevamo z neznanstvenega vidika. Kajti vsak šport, ki postavlja pod vprašaj meje človeškega telesa, prinaša tveganje za športne poškodbe. Med treningi in tekmovanji se morajo športniki soočiti s tveganjem za poškodbe in poskušati zmanjšati izgube. Vzroki za poškodbe so večplastni in jih lahko razdelimo na neposredne vzroke in predispozicijske dejavnike. Predispozicijski dejavnik je potencialni vzrok, ki je odvisen od anatomskih, fizioloških in funkcionalnih značilnosti človeških tkiv in organov ter tehničnih značilnosti samega športa. Bolezen lahko povzroči le pod vplivom neposrednih vzrokov, kot so prekomerna obremenitev človeških tkiv in organov ter napake v športnih tehnikah in dejanjih (Liu, Zhang in Wu, 2022).

Pri ukvarjanju s športom ali telesno kulturo uporabljamo svoje telo in naše mišice so nenehno vključene v proces vadbe. Mišice človeškega telesa so odgovorne za nekatere osnovne telesne funkcije, kot so hoja, skakanje in prenašanje teže. Ljudje se zanašamo na mišice, ki pošiljajo hrano v prebavni sistem, gibanje mišic pa ljudem pomaga pri prebavi, absorpciji in izločanju; mišice skozi usta vdihujejo svež zrak v telo in sproščajo ogljikov dioksid. Mišice po vsem telesu se premikajo, da usmerjajo kri v žilni sistem od glave do stopal ter se po potrebi širijo in krčijo. Lahko rečemo, da morajo vse osnovne funkcije človeškega telesa opravljati mišice, zato morate za ohranjanje zdravja najprej poskrbeti, da bodo vse vaše mišice energične. V nasprotnem primeru telo ne bo moglo zagotavljati osnovnih vsakodnevnih potreb. Ljudje potrebujejo vzdržljivost srca in ožilja ter vzdržljivost mišic za dolgotrajno delo, za premikanje težkih predmetov ali boj proti uporju je potrebna moč mišic, za izvajanje velikega kompleksa dejanj, za izvajanje gibov z velikim obsegom gibanja je treba imeti prožne sklepe ter močno raztegnjene mišice in vezi. Športni trening pomaga ljudem obvladati kompleksne vadbene gibe, s pravilnim športnim treningom pa lahko s polovico truda dosežete dvakrat večji rezultat. Zelo pomembna značilnost športa je, da mora športnik obvladati pravilen način gibanja in spretnosti, da se rezultati športnega udejstvovanja lahko pokažejo na človeškem telesu. Različni programi športne vadbe postavljajo pred trenerje različne stopnje zahtev, učinek športne vadbe pa je mogoče povečati le s povečanjem sposobnosti trenerja v športu.

Podobno lahko športni trening pomaga ljudem ohranjati stabilno in dobro duševno stanje med vsakodnevnimi treningi in tekmovanji. Številna dejstva so pokazala, da je za športnike s stabilno in dobro duševno kakovostjo pri športnem treningu tekmovalna dejavnost pomemben dejavnik pri doseganju uspeha in zmage, saj je pravilen in varen športni trening odlično sredstvo za oblikovanje stabilnega in dobrega duševnega stanja (Huang in Wen, 2022).

Različni podatki kažejo, da so športne poškodbe vse pogostejše in so postale glavni dejavnik, zaradi katerega trpijo športniki. Po podatkih tednika Sports Weekly so proučevali vrste športnih poškodb zaradi nepravilne športne vadbe od leta 2012 do leta 2021, pri čemer obstajajo štiri glavne vrste: nategi mišic in kit, poškodbe sklepov, poškodbe srca in zlomi. Športniki se poškodujejo zaradi tehničnih napak, visoke intenzivnosti, dolgega trajanja, velikega števila ponovitev ali nenadnih gibov. Poškodbe, ki jih povzročijo mehanski in fizični dejavniki med telesnim naporom, se imenujejo »športne poškodbe«. Pojav športnih poškodb je povezan z dejavniki, kot so tehnična gibanja, raven športne vadbe, organizacija športne vadbe in športno okolje. Športne poškodbe pogosto povzročijo, da športniki ne morejo normalno sodelovati na treningih in tekmovanjih, kar ne le ovira izboljšanje športne uspešnosti, temveč tudi skrajša športno življenje in celo privede do doživljenjskih telesnih poškodb športnikov. Športne poškodbe povzročata dva dejavnika: prvi so posebne tehnične zahteve športnikov, drugi pa anatomske in fiziološke značilnosti posameznih delov človeškega telesa. Poškodbe običajno nastanejo zaradi neposrednih vzrokov, kot sta neustrezna organizacija treninga in prevelika lokalna obremenitev (Liu, Zhang in Wu, 2022).

Tveganje trenerskega vodenja je v tem, da pri športnem vodenju trenerji preveč pozornosti namenjajo kultiviranju sposobnosti in rezultatom treninga, pri čemer zanemarjajo razvoj psihološkega zdravja, včasih pa sta vprašljiva usposobljenost samega trenerja in njegov znanstveni pristop k procesu treninga. Z drugimi besedami, trenerji si ne vzamejo časa, da bi vadečim razložili znanost o športu, čeprav je ključnega pomena, da razložijo fiziologijo mišičnega dela, izračunajo energijo, potrebno za izvedbo vaje, in splošni učinek na telo, pravila za izvedbo vaje na ustreznem simulatorju, ob upoštevanju varnostnih pravil tako za vadečega kot za ljudi okoli njega. Pomembna sestavina je tudi čas po vadbi, v katerem si mora telo kot celota in zlasti mišice opomoči in biti pripravljene na nadaljnje obremenitve, žal pa tudi to trener pogosto zanemarija, kar lahko povzroči poškodbe pri ljudeh, ki si niso opomogli od prejšnjih treningov, pa tudi veliko tveganje za nabiranje kronične

utrujenosti, ki lahko vodi v sindrom pretreniranosti, odvrta željo po športni aktivnosti in celo vodi v depresijo. To ne velja le za profesionalne športnike, temveč predvsem za ljudi, ki vodijo aktiven življenjski slog, saj ima počitek pomembno vlogo pri odstranjevanju mlečne kisline iz telesa, obnavlja fiziološki pH telesa in normalizira presnovo, kar bo v kombinaciji ugodno vplivalo na telo vadečega, omogočilo bo energičnost, vedrino, samozavest in tudi izboljšalo športne rezultate. Prav to tveganje mora vodstvo upoštevati in izbrati osebe, trenerje in športne pomočnike, ne le ljudi, ki se ukvarjajo s športom in telesno vzgojo, temveč strokovnjake, usposobljene na športnih šolah, univerzah, fakultetah za fiziologijo in rehabilitacijo, tako da imajo vaditelji znanstveno znanje o fiziologiji, anatomiji in presnovi. Prav tako mora vodja poleg kakovosti trenerjev spremljati tudi njihovo število glede na število vključenih oseb oziroma vadbo v telovadnici ali na posebej opremljenem športnem igrišču (Dağlı Ekmekçi, Kaner in Gökçe, 2022; Aulicino, Speccher, Felici, Gervasi in Castaldi, 2020; Yu in Xing, 2020).

Tveganje managementa športnih objektov, kot pove že ime, je varnostno tveganje pri gradnji tehničnih objektov, ki se uporabljajo za športno vadbo, na primer gradnja športnih objektov, ki ne ustrezajo državnim standardom kakovosti, nerazumna zasnova športnih stez, kar lahko privede do športnih poškodb. Zelo pomembna je tudi kakovost športne opreme, ki se uporablja pri telesnih vajah. Če oprema ne ustreza standardom, bo pri uporabi povzročila različne vrste poškodb. Za vsak športni objekt, kamor ljudje hodijo na šport ali vadbo, je zelo pomembno, da se upošteva veliko meril, kot so prostornina prostora ali športnega igrišča, osvetlitev v njem, kroženje zraka, vzdrževanje fiziološke temperature, ionizacije in vlažnosti zraka (v zaprtih prostorih), kadrovska zasedba pripadajoče infrastrukture, kot so tuši, garderobe, sanitarije, zdravstveni center, skladišča, prostori za počitek osebja in objekti za vzdrževanje tehnično pravilnega delovanja športnega kompleksa z visokimi sanitarnimi in higienskimi standardi v vseh prostorih. Merila za posamezne objekte so različna, tako za bazen, telovadnico, ekipne športe ali javna vadbišča. Zelo pomembno je tudi stanje opreme, ki se uporablja za telesne vaje, načini njene pritrditve (če je potrebna) in lokacija v prostoru (Pargaonkar, 2020).

Primer je raziskovalno delo (Dağlı Ekmekçi, Kaner, in Gökçe, 2022), ko ljudje v telovadnici niso dosegli zelenih športnih rezultatov, bili so pogosto utrujeni in so imeli težave s čustvenim stresom. Pri pregledu telovadnice, trenerjev, opreme se je izkazalo, da je nezadostna osvetlitev povzročila hitro duševno utrujenost športnikov, zaradi česar niso mogli nadaljevati procesa treninga, kar je posledično povzročilo

zmanjšanje telesne dejavnosti. In takšnih primerov je lahko še veliko, saj na ljudi vplivata okolje in ozračje, zato je treba poznati in upoštevati ta tveganja, kot so zrak, kroženje zraka, vlažnost, temperatura, ionizacija zraka, čeprav ti dejavniki niso neposredno povezani s procesom telesne dejavnosti, imajo skoraj odločilno vlogo pri aktivnem športu.

Tveganje managementa tekmovanja je prisotnost različnih vrst tveganj v športnem tekmovanju, kot so pomanjkanje športnega duha v tekmovanju, nepoznavanje pravil, pomanjkanje sredstev za zmago v igri, zlonamerni prekrški nad nasprotniki, povečanje števila športnikov, športne poškodbe in celo stopnjevanje konflikta med tekmovalci. Pri izvedbi vseh športnih dogodkov mora vodstvo športa zagotoviti varnost vseh udeležencev dogodka, vključno z gledalci in navijači. Ker v športu vedno divjajo strasti, vsi so v razburjenem stanju, udeleženci iz procesa tekmovanja, navijači in gledalci iz podpiranja svojih idolov, je tveganje za vžig zelo veliko, zato je treba zagotoviti varnost s posedanjem navijačev bolj narazen, zadostno stopnjo zaščite in tehničnega osebja, pripraviti zdravnike za nujno medicinsko pomoč, izvajati pojasnjevalne pogovore z navijači o športu in vplivu njihovega vedenja na športnike in tekmovanja na splošno. Hkrati ohranite visoko raven sanitarnih in higienskih standardov na prizorišču tekmovanja. In seveda bodite pripravljeni oziroma imejte predstavo o morebitnih nepričakovanih tveganjih, kot so podnebna, proizvodna, tehnična in geopolitična (Dai in Menhas, 2020).

Prav tako se lahko izzivi pojavijo s katere koli druge strani, nenadni mednarodni in domači politični, gospodarski, družbeni in naravni dogodki lahko resno ovirajo ali celo otežijo izvajanje športnih dejavnosti ali telesne dejavnosti. To nalogo otežuje dejstvo, da je treba tveganja čim bolj zmanjšati, prej pa odpraviti in zagotoviti najvišjo raven varnosti ne le osebam, ki se ukvarjajo s športom ali izvajajo telesne vadbe, temveč tudi ljudem v njihovi okolici, zgolj mimoidočim (če se telesna dejavnost izvaja v parkih ali drugih javnih prostorih), navijačem in gledalcem (med športnimi dogodki), servisnemu osebju (na javnih mestih in v specializiranih ustanovah za izvajanje množičnih športnih dogodkov) in okolju (Yu in Xing, 2020). Zato je pri športnih dejavnostih zelo pomembno sprejeti ukrepe za obvladovanje tveganja, ocena tveganja pa je zelo pomemben del dela športnega menedžerja. Zato morajo športni menedžerji skrbno razumeti tveganja športnih prireditev, oceniti in napovedati stopnjo tveganja športnih prireditev, razviti strategije za izredne razmere pri izvedbi športnih prireditev in nadzorovati verjetnost tveganj v povezavi z

lokalnimi dejanskimi razmerami, da lahko športne prireditve bolje prispevajo k razvoju posameznika in celotne družbe (Elwakeel, Senosy in Mohamed, 2020).

Potrebno je znanstveno delo z ljudmi, ki se ukvarjajo s športom med počitnicami, izvajanje kulturne in ideološke vzgoje športnikov, pristop k vadbi z znanstvenega vidika, na posebej za to določenih in pripravljenih mestih, uporaba tehnično popravljene ustrezne opreme (za različne športe in telesne dejavnosti, primerne in ustrezne), jasna razdelitev nalog in odgovornosti med športnimi menedžerji ter vzdrževanje in izboljšanje komunikacije in koordinacije menedžerjev med seboj, menedžerji različnih ekip, mestnimi organi ali upravo. Na primer, neznanstveni pristop k vadbi bo negativno vplival na telesno in duševno stanje osebe, kar bo povzročilo izgubo zanimanja za šport in lahko privede celo do depresije; to se zgodi pri preobremenjenosti, neustrezni razporeditvi časa in nabora ter metodah vadbe in uporabi neustrezne opreme. Zato mora biti idealen načrt vadbe znanstven, racionalen in ustrezen. Podobno velja, če zanemarimo kulturno, izobraževalno in ideološko vzgojo športnikov, bo to vplivalo na kognitivno raven športnikov, nato pa na vadbene sposobnosti in psihološko stanje športnikov. Tako vidimo, da so poškodbe pri športnikih in ljudeh, ki se ukvarjajo s telesno kulturo, v večji meri sistemska napaka pri upravljanju športa (Zhang, 2021).

4 Zaključek

Na podlagi navedenega lahko sklepamo, da je menedžment prisoten na vseh področjih človekovega delovanja, tudi, kot kaže, v rekreativnem in zdravstvenem konceptu športa, kjer si ljudje izboljšujejo zdravje, se sproščajo, aktivno preživljajo prosti čas in krepijo socialne stike, je prostor za menedžment. In le menedžment določa kakovostni rezultat pozitivnega vpliva športa in telesne kulture na človeka, njegovo telesno obliko ter udobno in produktivno preživljanje prostega časa, pa tudi pozitiven vpliv na družbo kot celoto zaradi kompetentne organizacije športnih dogodkov in vadbene procesa, ki so koristni in varni ter čim bolj udobni za ljudi različnih kultur in pogledov.

Literatura

- Ascione, A., Di Palma, D., & Napolitano, S. (2018). Social inclusion and education through sport and technology. *Sport Science*, 11(1), 52–56.
- Aulicino, G., Speccher, L., Felici, J., Gervasi, F., & Castaldi, S. (2020). The main critical issues of the gym environment in an Italian city. *Ann Ig*, 32(3), 285–295.

- Balhadj, S., & Benreghai, M. (2022). Sport ecosystem and territorial development: essay to elaborate a theoretical model of youth social inclusion through sport in Morocco. *South Florida Journal of Development*, 3(4), 5577–5596.
- DAĞLI EKMEKÇİ, Y., KANER, S., & GÖKÇE, H. (2022). Occupational health and safety in sports: risk analyses and consumer's point of view for a sports center. *Pamukkale Journal of Sport Sciences*, 13(1), 1–21.
- Dai, J., & Menhas, R. (2020). Sustainable development goals, sports and physical activity: the localization of health-related sustainable development goals through sports in china: a narrative review. *Risk Management and Healthcare Policy*, 2020(13), 1419–1430.
- Elwakeel, A., Senosy, L., & Mohamed, L. (2020). Factors influencing the formation of sports security awareness on the management of sports events. *Sports Science Journal*, 35.
- Evropska listina o športu. (2022, 11 6). Retrieved from EVROPSKA LISTINA O ŠPORTU: <https://www.zsis.si/wp-content/uploads/2015/11/evropska-listina-o-portu-1.pdf>
- Foster, G., O'Reilly, N., & Dávila, A. (2020). *Sports Business Management (T. 2nd Edition)*. New York: Routledge.
- Gammelsäter, H. (2019). Sport is not industry: bringing sport back to sport management. *European Sport Management Quarterly*, 21(2), 257–279.
- Gilchrist, P., & Wheaton, B. (2017). The social benefits of informal and lifestyle sports: a research agenda. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 9(1), 1–10.
- Hassan, D. (2018). *Managing Sport Business: An Introduction (T. 2d Edition)*. New York: Taylor & Francis.
- Hoye, R., Smith, A., Nicholson, M., & Stewart, B. (2018). *Sport Management*. London: Routledge.
- Hoye, K., Smith, A., Nicholson, M., & Stewart, B. (2018). *Sport Management (T. 5th Edition)*. London: Routledge.
- Huang, H., & Wen, S. (2022). Markov model-based sports training risk prediction model design and its training control. *Hindawi Journal of Sensors*, 2022.
- Ivanova, T. (2017). Socioecological potential physical culture and sports in the life of the contemporary person. *Karelian scientific journal*, 6(2), 149–151.
- Liu, Z., Zhang, J., & Wu, D. (2022). Sports injury identification method based on machine learning model. *Hindawi Computational Intelligence and Neuroscience*, 2022.
- Olszewski-Stryzowski, D. (2018). European societies' access to sport – the European Union actions. *GeoSport for Society*, 9(2), 71–81.
- Pargaonkar, G. (2020). *Sports Management*. India: Friends Publications.
- Prasad, L. (2020). *Principles and Practice of Management (T. 10th edition)*. New Delhi: Sultan chand & sons.
- Spaaij, R. (2011). *The Social Impact of Sport: Cross-Cultural Perspectives*. New York: Taylor & Francis.
- Yu, W., & Xing, J. (2020). Sports event model evaluation and prediction method using principal component analysis. *Wireless Communications and Mobile Computing*, 2020, 10.
- Zhang, H. (2021). Effects of climate monitoring on risk management of outdoor sports in colleges and universities from the perspective of psychology. *Psychiatria Danubina*, 33(8), 18–569.

